

ITSEVALTIUS JA PROLETARIAATTI¹

*Julkaistu tammikuun 4 pnä 1905
(joulukuun 22 pnä 1904)
„Vperjod“ lehdessä № 1*

*Julkaistaan „Vperjod“ lehden
tekstin mukaan*

Venäjä elää perustuslakiliikkeen uuden nousun kautta. Nykypolvi ei ole vielä nähnyt mitään nykyisen poliittisen vilkastumisen kaltaista. Julkiset sanomalehdet hyökkäilevät raivokkaasti byrokratiaa vastaan, vaativat kansan edustajien osallistumista valtionhallintaan, puhuvat päättäväisesti liberaalisten uudistusten välttämättömyydestä. Mitä erilaisimmat zemstvomiesten, lääkärien, lakimiesten, insinöörien, maalaisäntien, kaupunginvaltuusmiesten y.m. y.m. kokoukset hyväksyvät päätöslauselmia, jotka enemmän tai vähemmän selvästi kannattavat perustuslakia. Kaikkialla kuuluu venäläisen poroporvarin näkökannalta katsottuna poikkeuksellisen rohkeita poliittisia paljastuksia ja kiihkeitä puheita vapaudesta. Työläisten ja radikaalisen nuorison painostuksesta liberaaliset kokoukset muuttuvat julkisiksi kansankokouksiksi ja katumielenosoituksiksi. Proletariaatin laajoissa piireissä, kaupungin ja maaseudun köyhälistön keskuudessa silminnähtävästi voimistuu kytevä kuohunta. Ja vaikka proletariaatti osallistuukin verrattain vähän liberaalisen liikkeen paraatimaisimpiin ja juhllallisimpiin ilmauksiin, vaikka se pysytteleekin ikään kuin hiukan syrjässä arvoisan väen säädyllisistä neuvotteluista, niin kaikesta silti näkyy, että työläiset ovat erittäin syvästi kiinnostuneita liikkeestä. Kaikesta näkyy, että työläiset pyrkivät kiihkeästi järjestämään laajoja kansankokouksia ja avoimia katumielenosoituksia. Proletariaatti ikään kuin hillitsee itseään seuraten tarkkaavaisesti ympäröivää tilannetta, kooten voimiaan ja ratkaisten kysymystä, onko ratkaisevan vapaustaistelun hetki jo koittanut vai eikö vielä.

Liberaalisen kiihtymyksen aalto alkaa nähtävästi jo jonkin verran laskea. Huhut ja ulkomaisten sanomalehtien tiedotukset taantumuksellisten voitosta vaikutusvaltaisimmissa hovipiireissä saavat vahvistusta. Näinä päivinä julkaistu Nikolai II asetus on suoranainen korvapuusti liberaaleille². Tsaari aikoo säilyttää ja suojata itsevaltiuden. Tsaari ei halua muuttaa hallitusmuotoa eikä aio antaa perustuslakia. Hän lupaa — ainoastaan lupaa — kaikenlaisia, luonteeltaan aivan toisarvoisia uudistuksia. Mitään takeita näiden uudistusten toteuttamisesta ei tietenkään anneta. Ankarat poliisitoimenpiteet liberaalista sanomalehdistöä vastaan eivät voimistu enää päivittäin, vaan tunneittain. Kaikkia julkisia mielenosoituksia aletaan taas tukahduttaa yhtä raivokkaasti kuin ennenkin, ellei vieläkin raivokkaammin. Liberaalisia valtuusmiehiä, niin zemstvojen kuin kaupunkienkin valtuusmiehiä, aletaan taas huomattavasti pitää tiukemmalla ja liberalisoivia virkamiehiä sitäkin enemmän. Liberaalisten lehtien sävy muuttuu alakuloiseksi, ja ne pyytävät anteeksi kirjeenvaihtajilta, joiden kirjeitä ne eivät uskalla julkaista.

Ei ole laisinkaan mahdotonta, että sen liberaalisen kiihtymyksen aalto, joka kohosi nopeasti Svjatopolk-Mirskin antaman luvan jälkeen³, myös laskee nopeasti uuden kiellon jälkeen. Täytyy erottaa toisistaan ne syvälliset syyt, jotka ehdottomasti ja kiertämättömästi, — ja mitä pitemmälle mennään, sitä voimallisemmin, — synnyttävät oppositiota ja taistelua itsevaltiutta vastaan, ja tilapäisen liberaalisen vilkastumisen pinnalliset aiheet. Syvälliset syyt synnyttävät syvälleikäisiä, mahtavia ja sitkeitä kansanliikkeitä. Pinnallisia aiheita ovat joskus henkilövaihdokset ministeristössä ja hallituksen tavanomainen yritys siirtyä jonkin terroristisen teon jälkeen hetkeksi ketunhännän politiikkaan. Plehven murha vaati terroristijärjestöltä nähtävästi hyvin suuria voimanponnistuksia ja pitkäaikaista valmistelutyötä. Ja mitä onnistuneempi tuo terroriteko oli, sitä selvemmin se vahvistaa koko Venäjän vallankumouksellisen liikkeen historian kokemuksen, joka varoittaa meitä käyttämästä sellaisia taistelukeinoja kuin terrori. Venäläinen terrori on ollut ja pysyy intelligenteille ominaisena taistelumenetelmänä. Ja puhuttakoonpa meille mitä hyvänsä siitä, että terrori on tärkeätä kansanliikkeen yhteydessä, mutta ei sen asemesta, niin tosiasiat todistavat kumoamatto-

masti, että poliittisilla yksilömurhilla meillä ei ole mitään yhteistä kansanvallankumouksen väkivaltaisten tekojen kanssa. Joukkoliike kapitalistisessa yhteiskunnassa on mahdollinen vain työväen luokkaliikkeenä. Tämä liike kehittyy Venäjällä omien itsenäisten lakiansa mukaisesti, se kulkee omaa tietään tullen yhä syvemmälleikäväksi ja laajemmaksi, siirtyen väliaikaisesta hiljaisuudesta uudeksi nousuksi. Ja ainoastaan liberaalinen aalto kohoaa ja laskee kiinteässä yhteydessä niiden eri ministerien mielialan kanssa, joiden vaihtoa joudutetaan pommeilla. Sen vuoksi ei olekaan ihme, että meillä niin usein tavataan myötätuntoa terroria kohtaan porvarillisen opposition radikaalisten (tahi radikaaleiksi tekeytyvien) edustajain keskuudessa. Ei ole ihme, että vallankumouksellisesta intelligenssistä viehättyvät terroriin (pitemmäksi aikaa tai hetkiseksi) erikoisesti juuri ne, jotka eivät usko proletariaatin ja proletaarisen luokkataistelun elinkykyisyyteen ja voimaan.

Syystä tai toisesta johtuvan liberaalisen kiihtymyksen lyhytaikaisuus ja epävakaisuus eivät suinkaan voi saada meitä unohtamaan sitä sovittamatonta ristiriitaa, joka valitsee kehittyvän porvarillisen yhteiskunnan tarpeiden ja itsevaltiuden välillä. Itsevaltius ei voi olla jarruttamatta yhteiskunnallista kehitystä. Mitä pitemmälle mennään, sitä kovemmin törmäävät yhteen itsevaltiuden kanssa porvariluokan edut, intelligenssin edut, intelligenssin, jota ilman nykyaikainen kapitalistinen tuotanto on mahdotonta. Liberaalisten lausuntojen syy saattaa olla pinnallinen, liberaalien epäröivä ja kaksinainen asenne saattaa olla luonteeltaan pintapuolinen, mutta todellinen rauha on itsevaltiudelle mahdollinen vain maanomistaja- ja kauppiasluokan erittäin etuoikeutetussa asemassa olevan vähäisen mahtimiesryhmän kanssa eikä suinkaan koko tämän luokan kanssa. Hallitsevan luokan etujen suoranainen edustus perustuslain muodossa on välttämätön maalle, joka haluaa olla eurooppalainen maa ja jota sen asema poliittisen ja taloudellisen häviön uhalla pakoittaa tulemaan eurooppalaiseksi maaksi. Tämän vuoksi tietoisien proletariaatin on erittäin tärkeätä ymmärtää selvästi sekä itsevaltiutta vastaan suunnattujen liberaalisten vastalauseiden kiertämättömyys että näiden vastalauseiden todellinen porvarillinen luonne.

Työväenluokka asettaa itselleen suurenmoisia, maailmanhistoriallisia päämääriä: ihmiskunnan vapauttamisen

kaikista sorron ja ihmisen harjoittaman toisen ihmisen riiston muodoista. Näiden päämäärien toteuttamiseen se on pyrkinyt sitkeästi koko maailmassa, monien vuosikymmenien kuluessa, laajentamalla jatkuvasti taisteluaan, järjestäytymällä miljoonapuolueiksi, lannistumatta erillisten tappioiden ja tilapäisten epäonnistumisten vuoksi. Tällaiselle tosivallankumoukselliselle luokalle ei mikään voi olla sen tärkeämpää kuin kaikenlaisista itsepetoksista, kaikenlaisista harhoista ja illuusioista vapautuminen. Laajimmalle levineitä ja elinvoimaisimpia illuusioita meillä Venäjällä on se, että meidän liberaalinen liike ei ole muka porvarillista liikettä, että Venäjän edessäoleva vallankumous ei ole muka porvarillinen vallankumous. Venäläisestä intelligentistä — kaikkein maltillisimmasta osvobozhdenijalaisesta⁴ aina kaikkein äärimmäisimpään sosialistivallankumoukselliseen saakka — tuntuu aina siltä, että meidän vallankumouksemme tunnustaminen porvarilliseksi merkitsee sen harmentamista, väheksymistä ja mataloittamista. Venäjän tietoinen proletaari pitää tuollaista tunnustusta todellisen asiointilan ainoana oikeana luokkakantaisena luonnehtimisena. Taistelu poliittisen vapauden ja demokraattisen tasavallan puolesta porvarillisessa yhteiskunnassa on proletaarille vain eräs välttämätön vaihe taistelussa yhteiskunnallisen vallankumouksen puolesta, joka kukistaa porvarillisen järjestelmän. Olemukseltaan erilaisten vaiheiden tarkka erottaminen toisistaan, niiden kulun ehtojen tervejärkinen tutkiminen ei laisinkaan merkitse lopullisen päämäärän lykkäämistä epämääräiseksi ajaksi, se ei laisinkaan merkitse oman kulun hidastuttamista edeltäkäsän. Päinvastoin, juuri kulun jouduttamiseksi, juuri lopullisen päämäärän toteuttamiseksi mahdollisimman nopeasti ja pysyvästi onkin välttämätöntä ymmärtää luokkien suhde nykyajan yhteiskunnassa. Vain pettymys ja horjunta puolelta toiselle odottavat niitä, jotka pelkurimaisesti karttavat muka yksipuolista luokkakatsantokantaa, jotka haluavat olla sosialisteja ja samanaikaisesti pelkäävät nimittää meillä Venäjällä suoritettavaa, meillä Venäjällä alkanutta vallankumousta porvarilliseksi vallankumoukseksi.

Tässä kuvaava tosiasia: nykyisen perustuslakiliikkeen kiihkeimmillään ollessa kaikkein demokraattisin julkinen sanomalehdistö käytti hyväkseen poikkeuksellista vapautta hyökkäilläkseen ei ainoastaan „byrokratian” kimppuun,

vaan myös muka „tieteellisesti epäpätevää”, „poikkeuksellista ja siksi virheellistä luokkataistelun teoriaa” vastaan („Nasha Zhizn” № 28). Katsokaapa: se tehtävä, että intelligenssin on lähennyttävä joukkoja, „on tähän saakka asetettu siten, että on korostettu yksinomaan luokkaristiriitoja, jotka ovat olemassa kansanjoukkojen ja niiden yhteiskuntakerrosten välillä, joista on lähtöisin... suurin osa intelligenssiä”. On sanomattakin selvää, että tämä asian esitys on suoranaisessa ristiriidassa todellisuuden kanssa. Asia on juuri päinvastoin. Venäläisen legaalisen kulttuuri-intelligenssin koko joukko, kaikki vanhat venäläiset sosialistit, kaikki osvobozhdenijelaisten tyyppiset toimihenkilöt ovat tyyten jättäneet ja jättävät yhä huomioon ottamatta luokkaristiriitojen syvyyden Venäjällä yleensä ja Venäjän maaseudulla erikoisesti. Vieläpä Venäjän radikaalisen intelligenssin äärimmäisen vasemmistonkin, sosialistivallankumouksellisten puolueen, pahimpana vikana on juuri samanlainen huomiotta jättäminen; riittää, kun palautetaan mieleen sen tavanomaiset puheet „työtätekevistä talonpoikaistosta” tahi siitä, että edessämme oleva vallankumous „ei ole porvarillinen, vaan demokraattinen”.

Ei. Mitä enemmän vallankumouksen hetki lähenee, mitä kärkevämmäksi käy perustuslakiliike, sitä tiukemmin tulee proletariaatin puolueen varjella luokkaisenäisyyttä ja olla sallimatta luokkavaatimuksiensa hukuttamista yleisdemokraattisten korulauseiden veteen. Mitä useammin, mitä päättäväisemmin niin sanottujen yhteiskuntapiirien edustajat esiintyvät omine muka yleiskansallisine vaatimuksineen, sitä armottomammin sosialidemokratian tulee paljastaa noiden „yhteiskuntapiirien” luokkaluonne. Ottakaapa esimerkiksi marraskuun 6—8 päivänä pidetyn „salaisen” zemstvo-edustajakokouksen⁵ kuuluisa päätöslauselma. Te näette siinä taka-alalle siirretyt ja tarkoituksella epäselvästi esitetyt, arat perustuslailliset toivomukset. Te näette viittauksia kansaan ja yhteiskuntapiireihin, paljon useammin yhteiskuntapiireihin kuin kansaan. Te näette erittäin yksityiskohtaisia ja mitä yksityiskohtaisimpia ohjeita uudistuksista zemstvo- ja kaupunginlaitosten, s.o. maanomistajien ja kapitalistien etuja edustavien laitosten alalla. Te näette maininnan reformista talonpoikaiston elämässä, sen holhouksesta vapauttamisen ja oikeudenkäynnin oikean muodon

suojelemisen. On aivan selvää, että edessänne on omistavien luokkien edustajia, jotka yrittävät saada itsevaltiudelta vain myönnytyksiä eivätkä ajattelekaan mitään taloudellisen järjestelmän perustusten muuttamista. Jos tällaiset ihmiset haluavat „talonpoikain nykyisen vajaa-oikeuksisen ja nöyryyttävän aseman perusteellista” (muka perusteellista) „muuttamista”, niin se vieläkin kerran vahvistaa oikeaksi sosialidemokratian katsantokannat, sosialidemokratian, joka on väsymättä tähdentänyt talonpoikaiston elämänjärjestyksen ja elinolojen jälkeensä jääneisyyttä porvarillisen järjestelmän yleisistä oloista. Sosialidemokratia on aina vaatinut, että yleisessä talonpoikaisliikkeessä tietoinen proletariaatti erottaisi tarkoin talonpoikaistorvariston vallanpyynteiset edut ja vaatimukset, vaikka nämä vaatimukset olisivat miten verhottuja ja sumun peitossa tahansa, vaikka talonpoikaasideologia (ja „socialistivallankumouksellinen” fraasi) pukisi ne millaisiksi „tasoittamis”-utopioiksi hyvänsä. Katsokaapa joulukuun 4 päivänä Pietarissa järjestetyn insinöörien banketin päätöslauselmaa. Te näette, että 590 banketin osanottajaa ja heidän jälkeensä myös 6.000 päätöslauselman allekirjoittanutta insinööriä esiintyivät perustuslain puolesta, „jota ilman Venäjän teollisuuden menestyksellinen puolustaminen on mahdotonta”, ja siinä samalla he esittivät vastalauseensa sitä vastaan, että hallituksen tilaukset annetaan ulkomaisille liikkeenharjoittajille.

Voidaanko vielä nytkin olla näkemättä, että nimenomaan kaikkien maanomistaja-, kauppa- ja teollisuus- sekä talonpoikaistorvariston kerrosten edut muodostavat esiinpurkaantuneiden perustuslaillisten pyrkimysten todellisen olemuksen ja perustan? Voiko meidät todellakin johtaa harhaan se, että näitä intressejä edustaa demokraattinen intelligenssi, joka on aina ja kaikkialla, kaikissa Euroopan porvariston vallankumouksissa ottanut esittääkseen sanomalehtimiesten, puhujain ja poliittisten johtajain osan?

Venäjän proletariaatille lankeaa mitä vakavin tehtävä. Itsevaltius horjuu. Raskas ja toivoton sota, johon se on syöksynyt, on järkyttänyt syvästi sen vallan ja herruuden perustuksia. Se ei voi nyt pysyä pystyssä ilman hallitsevien luokkien puoleen kääntymistä, ilman intelligenssin tukea, mutta tällainen kääntyminen ja tällainen tuki tuovat kiertä-

mättömästi mukanaan perustuslaillisia vaatimuksia. Porvarilliset luokat yrittävät käyttää hyväkseen hallituksen tukalaa asemaa. Hallitus pelaa epätoivoista peliä suoriutuakseen pälkähästä, selviytyäkseen mitättömillä myönnytyksillä, ei-poliittisilla reformeilla, mihinkään velvoittamattomilla lupauksilla, joita tsaarin uudessa asetuksessa on eniten. Onnistuuko tuollainen peli vaikkapa tilapäisesti ja osittaisesti, se riippuu loppukädessä Venäjän proletariaatista, sen järjestyneisyydestä ja sen vallankumouksellisen rynnistyksen voimasta. Proletariaatin on käytettävä hyväkseen poliittista tilannetta, joka on sille poikkeuksellisen edullinen. Proletariaatin on tuettava porvariston perustuslakiliikettä, nostatettava ja yhdistettävä lujasti ympärilleen mahdollisimman laajat riistettyjen kansanjoukkojen kerrokset, koottava kaikki voimansa ja nostettava kapina hetkellä, jolloin hallituksen asema on epätoivoisin, jolloin kansan kiihtymys on suurin.

Missä tulee viipymättä ilmetä sen tuen, jota proletariaatti perustuslaillisille antaa? Ennen kaikkea siinä, että käytetään hyväksi yleistä kiihtymystä työväenluokan ja talonpoikaiston pahimmin syrjään jääneiden ja takapajuisimpien kerrosten agiteeraamiseen ja järjestämiseen. On itsestään selvää, että järjestyneen proletariaatin, sosialidemokratian tulee lähettää omien voimiensa joukko-osastoja kaikkiin väestöluokkiin, mutta mitä itsenäisemmin nämä luokat jo esiintyvät, mitä kärkevämmäksi käy taistelu ja mitä lähempänä on ratkaisevan taistelun hetki, sitä enemmän on työmme painopistettä siirrettävä itsensä proletaarien ja puoliproletaarien valmentamiseen suoranaiseen vapaustaisteluun. Vain opportunistit voivat tällaisella hetkellä nimitellä erittäin aktiiviseksi taisteluksi tai uudeksi taistelumenetelmäksi tahi mielenosoitusten korkeimmaksi tyyppiksi erillisten työläispuhujien esiintymistä zemstvo- ynnä muissa yhteiskuntapiirien kokouksissa. Tällaisilla mielenosoituksilla voi olla vain täysin alistettu merkitys. Nyt on verrattomasti tärkeämpää kiinnittää proletariaatin huomio todella korkeisiin ja aktiivisiin taistelumuotoihin, sellaisiin kuin kuuluisa Rostovin ja monet etelän joukkomielenosoitukset⁶. Nyt on verrattomasti tärkeämpää laajentaa kaadereitamme, järjestää voimat ja valmistautua vieläkin välittömämpään ja avoimempaan joukkotaisteluun.

Tässä ei tietenkään ole puhe siitä, että on luovuttava sosialidemokraattien vakinaisesta arkityöstä. He eivät kieltäydy siitä koskaan, nimenomaan sitä he pitävät todellisena valmistautumisena ratkaisevaan taisteluun, sillä he rakentavat laskelmansa täydellisesti ja yksinomaan proletariaatin aktiivisuuteen, tietoisuuteen, järjestyneisyyteen, sen vaikutukseen työtätekevien ja riistettyjen joukkojen keskuudessa. Puhe on oikean tien osoittamisesta, huomion kiinnittämisestä eteenpäinmenon välttämättömyyteen, taktillisten horjumisten vahingollisuudesta. Arkityöhön, jota tietoisin proletariaatin ei pidä milloinkaan eikä missään tilanteessa unohtaa, kuuluu myös organisaatiotyö. Ilman laajoja ja monipuolisia työväenjärjestöjä, ilman niiden lähentämistä vallankumoukselliseen sosialidemokratiaan on menestyksellinen taistelu itsevaltiutta vastaan mahdotonta. Mutta organisaatiotyö on mahdotonta ilman päättäväistä vastaiskua niille desorganisaatiopyrkimyksille, joita meillä, kuten kaikkialla muuallakin, ilmenee puolueen heikkotahtoisella intelligenttiosalla, joka vaihtaa tunnuksiaan kuin hansikkaita; organisaatiotyö on mahdotonta ilman taistelua järjestöntä, taantumuksellista ja kaikenlaista hajanaisuutta verhoavaa prosessi-organisaation „teoriaa” vastaan.

Poliittisen kriisin kehitys Venäjällä on nyt eniten riippuvainen Japania vastaan käytävän sodan kulusta. Tämä sota on eniten paljastanut ja paljastaa itsevaltiuden mädännäisyyttä, eniten heikentää sitä finanssi- ja sotilaallisessa suhteessa, eniten näännyttää paljonkärsineitä kansanjoukkoja ja sysää niitä kapinaan, kansanjoukkoja, joilta tämä rikoksellinen ja häpeällinen sota vaatii niin loputtomia uhreja. Perustuslaillinen Japani on jo lyönyt itsevaltiudellisen Venäjän, ja kaikenlainen viivyttely vain voimistaa ja kärjistää tappiota. Venäjän laivaston paras osa on jo tuhottu, Port Arthurin asema on toivoton, sen avuksi menevällä eskaaderilla ei ole pienintäkään toivoa päästä edes perille määräpaikkaan, menestyksestä puhumattakaan, Kuropatkinin johtama perusarmeija on menettänyt yli 200.000 miestä, se on tehty voimattomaksi, ja se seisoo avuttomana vihollisen edessä, joka ehdottomasti nujertaa sen Port Arthurin valtaamisen jälkeen. Sotilaallinen romahdus on kiertämätön, ja yhdessä sen kanssa on kiertämätöntä myös tyytymättömyyden, kuohunnan ja kiihtymyksen kymmenkertaistuminen.

Tuohon hetkeen meidän on valmistauduttava koko tarmolla. Tuolla hetkellä jokin niistä leimahduksista, joita yhä useammin toistuu paikassa tai toisessa, johtaa valtavaan kansanliikkeeseen. Tuolla hetkellä proletariaatti nousee kapinan johtoon valloittaakseen vapauden koko kansalle, turvatakseen työväenluokalle mahdollisuuden ryhtyä avoimeen, laajaan, Euroopan koko kokemuksen rikastuttamaan taisteluun sosialismin puolesta.
